

Hallituksen esitys Eduskunnalle maataloustulolain

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Hallitus ehdottaa säädettäväksi hinnoitteluvuosiksi 1983/84—1985/86 maataloustulolain, jonka tavoitteena on oikeudenmukaisen tulotason turvaaminen viljelijäväestölle, maataloustuotannon ohjaaminen ja tasapainottaminen sekä maatalouden hintatason vakaannuttaminen. Laissa säädettäisiin perusteet, joiden mukaan valtioneuvosto ja maataloustuottajain keskusjärjestöt neuvottelevat maataloustuotteiden tavoitehintojen tarkistamisesta sekä hintapoliittisen tuen määrästä. Lisäksi siinä olisi säännöksiä maatalouden ylituotannon markkinoinnista sekä tuotannon ohjaamisesta ja tasapainottamisesta. Tämä lakiesitys rakentuu pääasiassa voimassa olevaan maataloustulolakiin.

Neuvoteltaessa maataloudesta saatavien tulojen kehittämistä käytettäisiin perustana kokonaislaskelmaa, joka laadittaisiin kolmen edellisen kalenterivuoden keskimääraisten tuote- ja tuotantopanosmäärien avulla. Kokonaislaskelmaa laadittaisiin vallitsevan hinta- ja kustannustason perusteella.

Maatalouden kustannustasossa tapahtunut muutos olisi neuvotteluissa otettava huomioon siten, että maataloustulo muuttuu yhtä suurella määrällä kuin maatalouden kustannukset ovat muuttuneet edellisessä maataloustuloratkaisussa edellytetystä tasosta. Sen lisäksi valtioneuvoston ja maataloustuottajain keskusjärjestöjen olisi neuvoteltava siitä, miten maataloustuloa on muutoin kehitettävä, jotta viljelijäväestölle voitaisiin turvata tämän lain tarkoittama oikeudenmukainen tulotaso.

Maataloustulon korotus toteutettaisiin korottamalla tavoitehintoja ja lisäämällä hintapoliittista tukea. Tavoitehintatuotteita olisivat maito, naudanliha, sianliha, lampaanliha ja kananmunat sekä ruis, vehnä, rehuohra ja -kaura. Hintapoliittista tukea olisi viljelmäkoon mukaan maksettava hintapoliittinen tuki, alueittainen hintapoliittinen tuki ja muu neuvotteluissa sovittu hintapoliittinen tuki.

Hinnoitteluvuosi alkaisi 1 päivänä maaliskuuta, mutta viljan osalta tavoitehinnat määritettäisiin tulemaan voimaan ensimmäisenä päivänä elokuuta. Varsinaiset maataloustulon kehittämistä koskevat neuvottelut käytäisiin normaalisti helmikuun loppuun mennessä. Tämän lisäksi tavoitehintoja ja hintapoliittista tukea tarkistettaisiin kustannustason nousun tai myös tulopoliittisiin kokonaisratkaisuihin liittyvien päätösten perusteella syyskuun 1 päivästä lukien siten kuin siitä neuvotteluosapuolten kesken sovitaan.

Maidon, naudanlihan, sianlihan ja kananmunien osalta laki määrittäisi vuosiksi 1983—85 ne markkinointi- ja vientimäärät, joiden yli menevältä osalta maatalous itse vastaisi vientikustannuksista tässä laissa määritettävään maatalouden markkinomisvastuun enimmäismäärään saakka.

Muutoksena voimassa olevaan maataloustulolakiin esitetään lakiin otettavaksi säännöksiä maataloustuotannon ohjaamiseen ja tasapainottamiseen käytettävistä varoista.

YLEISPERUSTELUT

Maataloustuotteiden tavoitehintatasoa ja maataloustuloa on jo vuodesta 1956 lähtien kehitetty lakisääteisellä pohjalla. Nykyinen maataloustulolaki vuodelta 1977 on voimassa hinnoitteluvuoden 1982/83 loppuun, kun kevään 1981 tulopoliittisen kokonaisratkaisun yhteydessä lain alkuperäistä voimassaoloaikaa jatkettiin yhdellä hinnoitteluvuodella. Tämä merkitsee sitä, että kyseisen lain perusteella määrätävät tavoitehinnat ja muut toimenpiteet ovat voimassa kotieläintuotteiden osalta 28. 2. 1983 ja kasvituotteiden osalta 31. 7. 1983 saakka. Viimeinen maataloustuloratkaisu voidaan tämän lain perusteella tehdä syksyllä 1982. Tämän lain mukaiset perusteet, joiden mukaan valtion ja maatalouden osuudet maataloustuotteiden vientikustannuksista määräytyvät, ovat voimassa vuoden 1982 loppuun saakka.

Hallitus katsoo, että maataloustuotteiden niin kansainvälisten kuin kotimaankin markkinoiden kehitys edellyttää maataloustuotteiden hintatason vakauttamista ja säätelystä niin, että maamme elintarvikeomavaraisuus ja siihen liittyvä maataloustuotanto voidaan pitkällä tähtäyksellä turvata. Lakisääteinen maataloustulojärjestelmä on tarpeellinen myös, jotta viljelijäväestölle voitaisiin turvata oikeudenmukainen tulotaso. Tämän vuoksi hallitus antaa Eduskunnalle esityksen uudeksi maataloustulolaksi. Tämä laki määrittäisi keskeisiltä osin sen neuvottelujärjestelmän, jonka puitteissa viljelijäväestön maataloudesta saamaa tuloa sekä tähän perustuen tavoitehintatasoa ja hintapoliittista tukea kehitettäisiin lain tarkoittamana kolmi-vuotisjaksona eli hinnoitteluvuosina 1983/84—1985/86.

Maataloustulon kehittämistä koskeva lain kohta ehdotetaan täsmennettäväksi siten, että neuvotteluissa olisi otettava huomioon järjestyksessä hoidetulta ja viljelijäperheelle täystyöllisyyden antavalta viljelmältä maataloudesta saatu vuositulo ja ammattitaitoisen teollisuustyöntekijän vuositulo sekä näiden kehitys.

Hallitus toteaa, että tulokehityksen seuraamiseen tarvittaisiin käytännön maataloilta saatavaan tilastoaineistoon perustuva järjestelmä, jonka puitteissa tulotason kehitystä lain voimassaoloaikana voitaisiin seurata. Järjestelmän tulisi sisältää tärkeimpiä tuotantosuuntia ja eri alueita edustavat tilaryhmät.

Maatalouden tuotantopoliittisen toimikunnan esitykset maatalouden tuotantotavoitteista tar-

joavat johdonmukaisen perustan tuotannon ohjaamis- ja tasapainottamistoimenpiteille tätä lakia sovellettaessa. Perusratkaisuna näissä tavoitteissa on se, että maatalouden tuotantopohjaa ohjataan nykyistä enemmän kasvituotantoon, jolloin ylijäämistä syntyvät taloudelliset rasitteet valtiontaloudelle ja maataloudelle pienenevät nykyisestä. Kotieläintuotantoa ohjattaessa olisi otettava huomioon kotimaisen kulutuksen ohella erityisesti alueelliset näkökohdat sekä tuotannon jatkuvuus ja joustavuus pitkällä tähtäyksellä niin kuin tuotantopoliittinen toimikunta on esittänyt. Myös pitkäaikaisten vientisopimusten vaikutus erityisesti eri tuotteiden markkinointiosuuksien määrittymiseen on otettu huomioon.

Esityksen peruslähtökohtana on maataloustuotteiden ylijäämien vientikustannusten osalta se, että maataloustulolaki olisi tältä osin mahdollisimman hyvin sopusoinnussa maatalouden tuotantopoliittisen toimikunnan asettamien tuotantotavoitteiden kanssa. Maidon osalta laki määrittäisi markkinoitavan maitomäärän ja naudanlihan, sianlihan ja kananmunien osalta viennin enimmäismäärät, joiden yli menevältä osalta maatalous itse vastaisi vientikustannuksista tässä laissa määritettävään maatalouden markkinointivastuun enimmäismäärään saakka. Maatalouden osuus vientikustannuksista perittäisiin maataloustuotteiden markkinoimis- ja muina maksuina sekä veroina sen mukaan kuin siitä erikseen säädetään.

Maataloudelta perittävät markkinoimis- ja muut maksut ja verot vähentävät valtiontaloudelle maatalouden ylijäämistä aiheutuvaa rästusta verrattuna siihen tilanteeseen, että valtio vastaisi kaikista ylijäämien vientikustannuksista.

Muutoksena voimassa olevaan maataloustulolakiin esitetään lakiin otettavaksi säännöksiä maataloustuotannon ohjaamiseen ja tasapainottamiseen käytettävistä varoista.

Tässä laissa tarkoitetun kokonaislaskelman laatisi edelleen hintaneuvottelukunta, jossa ovat edustettuina valtioneuvosto, maataloustuottajat ja palkansaajat.

Maataloustuotteiden markkinoinnin hoitamista varten ehdotetaan asetettavaksi maatalouden markkinointineuvosto, jonka tehtävänä olisi tehdä valtioneuvostolle ehdotuksia maataloustuotteiden vienti- ja tuontisuunnitelmiksi

sekä valtioneuvoston hyväksymien vienti- ja tuontisuunnitelmien puitteissa tehdä päätöksiä maataloustuotteiden vienti- ja tuontimääristä sekä viennin ja tuonnin ajoituksesta. Markkinointineuvoston tehtävänä olisi myös laatia suunnitelmia ja ehdotuksia maataloustuotannon ohjaamisesta ja tasapainottamisesta.

Lakiesitystä laadittaessa käytettävissä olevien tuotanto- ja kulutusennusteiden mukaan valtion

ja maatalouden osuudet ylijäämien markkinoinnista aiheutuvista kustannuksista eivät olennaisesti poikkeava voimassa olevan maataloustulolain mukaisista osuuksista. Lakiesityksen valtiontaloudellista vaikutusta on vaikea etukäteen arvioida, koska se riippuu siitä, miten paljon hintapoliittista tukea käytetään suhteessa tavoitehintojen korotuksiin.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 §. Laki ehdotetaan koskemaan kolmea hinnoitteluvuotta eli hinnoitteluvuosia 1983/84—1985/86. Hinnoitteluvuosi alkaisi 1 päivänä maaliskuuta ja päättyisi seuraavan helmikuun lopussa kuitenkin niin, että rukiin ja vehnän sekä rehuviljan osalta hinnoitteluvuosi alkaisi elokuun alussa eli silloin, kun uusi sato alkaa tulla markkinoille. Tärkeimpänä perustena esitykselle hinnoitteluvuoden alkamisesta maaliskuun alussa on maataloustuloratkaisujen mahdollinen niveltäminen yleiseen työehtosopimuksia koskevaan neuvottelukierrokseen.

Tavoitehintatuotteita olisivat edelleen: ruis, vehnä, rehuohra, rehukaura, maito, naudanliha, sianliha, kananmunat ja lampaanliha.

2 §. Tavoitehintojen ja hintapoliittisen tuen määrääminen kullekin hinnoitteluvuodelle perustuisi valtioneuvoston ja maataloustuottajien keskusjärjestöjen välisiin neuvotteluihin ja valtioneuvoston tätä koskeviin päätöksiin. Maataloustuottajien keskusjärjestöt ovat Maataloustuottajain Keskusliitto ry ja Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund rf. Valtioneuvosto asettaa maataloustuloneuvotteluja varten neuvottelijat, joiden tehtävänä on käydä neuvottelut maataloustuottajien keskusjärjestöjen kanssa.

Maataloustulolain tarkoittamaa hintapoliittista tukea olisivat alueittainen ja viljelmäkoon mukaan maksettava hintapoliittinen tuki sekä muu neuvotteluissa sovittu tuki, joita viime vuosina ovat olleet mm. maidon lisähinta, naudanlihan tuotantopalkkio ja pienkanalatuksi.

3 §. Neuvottelujen pohjana pidettäisiin maatalouden tuotoista ja kustannuksista laadittua kokonaislaskelmaa, joka tehtäisiin tuotto- ja kustannuserien osalta kolmen edellisen vuoden keskimääristen tuotteiden ja tuotantopanosten määrien sekä vallitsevan hinta- ja kustannustason perusteella.

Laskelma tehtäisiin koko maataloutta koskevana ottamatta kuitenkaan huomioon sellaisia tuotannonaloja, jotka eivät varsinaisesti kuulu tässä laissa tarkoitetun maataloustuotannon piiriin.

4 §. Laskelmaa laadittaessa käytettäisiin tavoitehintatuotteiden hintoina viimeksi tehdyssä ratkaisussa vahvistettuja tavoitehintoja. Tavoitehintoihin ei laskettaisi hintapoliittista tukea eikä tuotteiden jälkitilejä. Sen sijaan mainittu tuki luettaisiin erikseen maatalouden tuottoon sen suuruusena kuin siitä edellisessä ratkaisussa on sovittu. Jälkitilit ja niiden muutos otettaisiin myös erikseen huomioon syksyn välitarkistusta koskevassa laskelmassa.

Vuoden 1981 keväällä tehdyssä kaksivuotisessa tulopoliittiseen kokonaisratkaisuun liittyvässä maataloustuloratkaisussa sovittiin siitä, että maatalousyrittäjien lakisääteinen tapaturmavakuutus toteutetaan 1. 7. 1982 lukien. Tällöin katsottiin myös, että maatalouden osuus luetaan tulojärjestelmässä maatalouden kustannukseksi. Tästä syystä maatalousyrittäjille koituvat tapaturmavakuutusmaksut sisällytettäisiin erillisenä kustannuseränä lain tarkoittamaan kokonaislaskelmaan.

5 §. Tämän pykälän säännökset tarkoittavat sitä, että tavoitehintatasoa ja hintapoliittista tukea olisi ratkaisua tehtäessä yhteensä muutettava yhtä suurella määrällä kuin samoilla tuotteiden ja tuotantopanosten määrillä lasketun kokonaislaskelman mukaiset maatalouden kustannukset ovat muuttuneet edellisessä ratkaisussa edellytetystä tasosta. Tällöin laskelmassa on otettava huomioon myös muiden kuin tavoitehintatuotteiden hintatason muutos edellisessä ratkaisussa edellytetyltä tasolta.

6 §. Maataloustulon kehittäminen olisi neuvottelunvarainen asia. Jotta maataloustuotannon erikoistuminen sekä alueelli-

set ja muut maatalouden tulonmuodostukseen vaikuttavat tekijät voitaisiin maataloustulon korotuksesta neuvotellaessa ottaa nykyistä tarkemmin huomioon, esittää, että maataloustulon kehityksen seuraamista varten laaditaan seurantajärjestelmä.

Toisessa momentissa annettaisiin ohje siitä, mihin seikkoihin neuvotteluissa olisi kiinnitettävä huomiota. Näitä olisivat järkiperaisesti hoidetulta ja viljelijäperheelle täystyöllisyyden antavalta viljelmältä maataloudesta saatu vuositulo ja ammattitaitoisen teollisuustyöntekijän vuositulo sekä näiden kehitys.

7 §. Kun maataloustuotannolle ovat tyypillisiä odottamattomat ja äkilliset vaihtelut, on osoittautunut, että huolimatta markkinoita tasavasta toimenpiteistä tavoitehinnat eivät täsmällisesti toteudu. Tästä syystä lakiin ehdotetaan otettavaksi säännökset siitä, että edellisenä kalenterivuotena tapahtuneet tilityshintojen poikkeamat tavoitehintatasosta korjataan seuraavan vuoden hintaratkaisussa vastakkaisuuntaisella vain kyseistä hinnoitteluvuotta koskevalla hintatason muutoksella.

8 §. Alueittaisesta ja viljelmäkoon mukaan maksettavasta hintapoliittisesta tuesta päätetään siten, että tuen yhteismäärä muuttuu noin puolitoista kertaa niin paljon kuin tavoitehintoja, mainittu hintapoliittinen tuki mukaan luettuna, keskimäärin muutetaan.

9 §. Neuvottelujen aloittamista ei ole sidottu mihinkään kiinteään ajankohtaan vaan jomman kumman osapuolen vaatiessa neuvottelut tulisi käynnistää viipymättä. Tämä menettely on tarpeen muun muassa silloin, jos maataloustuloratkaisu kytketään syystä tai toisesta yleisen työehtosopimusneuvottelujen yhteyteen.

10 §. Lakiesityksen mukaan valtioneuvosto määräisi helmikuun loppuun mennessä eri tuotteiden tavoitehintojen ja hintapoliittisen tuen korotuksista lain tarkoittamissa neuvotteluissa saavutetun neuvottelutuloksen perusteella. Tuotannon ohjaamiseksi maatalouspoliittisten tavoitteiden mukaisesti olisi jakoa tehtäessä otettava huomioon eri tuotteiden markkinatilanne ja tuotantokustannusten kehitys.

Jotta voitaisiin välttyä markkinahäiriöiltä lain 10 §:n perusteella olisi mahdollista saattaa voimaan lihan tavoitehinnat heti neuvottelutuloksen synnyttyä, jos neuvotteluosapuolet katsovat sen tarpeelliseksi.

11 §. Kotieläintuotteiden osalta hinnoitteluvuosi alkaisi maaliskuun alussa ja neuvottelu-

sa tulisi päästä sopimukseen helmikuun loppuun mennessä. Mikäli neuvottelut viivästyisivät yli tämän ajankohdan, uudet tavoitehinnat tulisivat voimaan sopimukseen pääsyä seuraavan kuukauden alusta. Rukiin, vehnän ja rehuviljojen tavoitehinnat tulisivat voimaan kuitenkin elokuun alussa ja lihan uudet hinnat olisi mahdollista saattaa voimaan heti.

12 §. Tämän pykälän säännökset määrittäisivät syyskuun alussa toteutettavan maataloustulon välitarkistuksen. Se koskisi pääsääntöisesti vain kevään ratkaisun jälkeen tapahtuneiden kustannusten hintatason nousun korvaamista, lukuunottamatta pääomakustannusten muutosta. Mikäli työmarkkinoilla tehdyn kokonaisratkaisun tai yleissopimuksen nojalla tapahtuu yhden vuoden aikana useampia palkkojen tarkistuksia, voidaan tämän pykälän tarkoittamissa neuvotteluissa sopia myös vastaavasta maataloustulon tarkistamisesta. Lisäksi siinä otettaisiin huomioon viimeksi kuluneena kalenterivuonna tapahtuneet muutokset tavoitehintatuotteiden jälkitileissä.

13 §. Neuvottelujen viivästyessä yli elokuun lopun valtioneuvosto määräisi uudet tavoitehinnat tulemaan voimaan sopimukseen pääsyä seuraavan kuukauden alussa. Muutenkin ratkaisun viivästyessä sovellettaisiin samoja menettelytapoja kuin kevään ratkaisun yhteydessä.

14 §. Markkina- ja tuotantopoliittisten tai muiden erityisten syiden takia tavoitehintojen keskinäisiä suhteita voitaisiin muuttaa muulloinkin kuin kevään ja syksyn maataloustuloratkaisujen yhteydessä, kuitenkin niin, ettei tavoitehintojen keskimääräinen taso muutu. Muutoksesta tulee sopia maataloustuottajain keskusjärjestöjen kanssa.

15 §. Lakiesityksen 15 § määrittää maatalouden ja valtion osuudet maatalouden ylituotannon viennistä aiheutuvista kustannuksista. Maidon osalta esitetään vuosille 1983—1985 meijerien kautta markkinoitavan tuotannon enimmäismäärät, joiden yli menevän osan vientikustannuksista vastaa maatalous. Naudanlihan, sianlihan ja kananmunien osalta valtio vastaa lakiehdotuksen rajoihin saakka viennin kustannuksista ja mahdollisen lisäviennin kustannuksista vastaa maatalous. Maatalouden markkinoimisvastuu ei saisi kuitenkaan nousta suuremmaksi kuin 10 % kyseisen hinnoitteluvuoden maataloustulosta. Valtio vastaisi maatalouden markkinoimisvastuun yli menevän viennin kustannuksista. Samalla kuitenkin tehostettaisiin toimenpiteitä maataloustuotannon

ohjaamiseksi ja tasapainottamiseksi. Mahdollisen yliperintä otetaan huomioon lakiesityksen tämän pykälän 4 momentin mukaan. Maatalouden markkinomisvastuun määräytymistä ja perintää seuraisi markkinointineuvosto.

Kun tuotannon ja kulutuksen ennustaminen pidemmällä tähtäyksellä on vaikeaa, hallitus katsoo, että vuoden 1985 tulo- ja menoarvion valmistelun yhteydessä tuotannonohjaustavoitteita tulisi voida tarkistaa, mikäli tuotanto- ja kulutusluvut ovat olennaisesti poikkeaneet maataloustulolakisäätöjen ennusteista.

Maatalouden osuus vientikustannuksista perittäisiin lähinnä maatalouden tuotantopanoksille määrättävillä valmisteveroilla sekä markkinomis- ja muina maksuina. Niistä säädettäisiin erillisillä laeilla.

Mikäli mainittuja markkinointi- tai vientimääriä jonkin tai joidenkin tuotteiden osalta alitettaisiin, vähennettäisiin maatalouden osuutta muiden tuotteiden vientikustannuksista määrällä, joka vastaa alitteen määräisen maataloustuotannon viennistä valtiolle keskimäärin aiheutuvia kustannuksia. Jos näitä tuotteita joudutaan oman tuotannon riittämättömyyden vuoksi tuomaan kotimaisen kulutuksen kattamiseksi, vähennetään maatalouden osuutta muiden tuotteiden vientikustannuksista tuontimaksuja vastaavalla määrällä.

Jaettaessa maataloustuotteiden vientikustannuksia valtion ja maatalouden kesken ovat lähtökohtana olleet toisaalta maatalouden tuotantopoliittisen toimikunnan asettamat tavoitteet ja toisaalta ne nykyisen maataloustulolain mukaan voimassa olevat tuotannon tai viennin enimmäismäärät, joiden vientikustannuksista valtio vastaa. Ehdotettuja markkinointi- ja vientimääriä määritettäessä on lähtökohtana ollut se, että maatalouden osuus viennin rahoittamisesta pysyy käytettävissä olevien tuotanto- ja kulutusestustusten perusteella samalla tasolla kuin se on ollut keskimäärin vuosina 1979—1981. Tällöin tuotantotasojen oletetaan supistuvan hitaasti kohti maatalouden tuotantopoliittisen toimikunnan esittämiä tavoitteita vuodelle 1990. Markkinointi- ja vientimäärien uudet tasot on saatu siirtämällä nykyisen maataloustulolain mukaan valtion osuus viljan vientikustannuksista kotieläintuotteiden enimmäismääriin.

Viljan osalta ei ole määritelty enimmäismäärää valtion osuudelle vientikustannuksista. Näin valtio vastaisi mahdollisen viljan ylituotannon

viennistä tai varmuusvarastojen muodostamisesta aiheutuvista kustannuksista. Perusratkaisuna asetetuissa tavoitteissa on siten se, että maatalouden tuotantopohjaa ohjataan nykyistä enemmän kasvintuotantoon.

Maataloudelta perittävälle osuudelle maataloustuotteiden vientikustannuksista on määritelty enimmäisraja siksi, että maatalouden osuus ei muodostuisi kohtuuttomaksi ja että ryhdyttäisiin nykyistä tehokkaampiin tuotannon ohjaamis- ja tasapainottamistoimenpiteisiin, jos tätä rajaa lähestytään.

Hallitus tulee tähän maataloustulolakisäätöseen liittyen ehdottamaan liikevaihtoverolain muuttamista siten, että alkutuotevähennys ulotetaan myös viennin osalle, mikä pienentää vastaavasti vientikustannusten määrää.

16 §. Maataloustuotannon ohjaamiseen ja tasapainottamiseen ehdotetaan varattavaksi vuosittain määrärahat, jotka ovat 20 % kyseiselle kalenterivuodelle maataloustuotteiden vientikustannuksiin valtion tulo- ja menoarvioissa varatuista määrärahoista. Mikäli nämä määrärahat osoittautuvat riittämättömiksi, voidaan 15 §:n edellyttämään tuotannon ohjaamiseen ja tasapainottamiseen myöntää tulo- ja menoarviossa lisäystä, josta 40 % luetaan maataloustuloksi.

Ehdotetun suuruinen määräraha vastaa tuotannon ohjaamiseen ja tasapainottamiseen viime vuosina käytettyjen varojen osuutta viime vuosien vientikustannuksista. Sitä määritettäessä on otettu huomioon myös ehdotettava liikevaihtoverolain muutos alkutuotevähennyksen ulottamisesta viennin osalle. Mikäli vientikustannusten määräytymisperusteita muutetaan, olisi ehdotettua prosenttilukua muutettava vastaavasti.

Viime vuosina on näihin tarkoituksiin käytetty vuosittain erillispäätöksillä noin 200 milj. markan suuruusluokkaa olevat määrärahat. Niitä on käytetty pellonvaraus-, kesannointi- ja tuotannonmuutosjärjestelmien sekä teurastuspalkkioiden ja maidontuotannon vähentämissopimusten maksamiseen. Näiden määrärahojen käytön koordinoimiseksi ja tehostamiseksi ne esitetään kytkettäväksi maataloustulolakiin. Toinen mahdollisuus olisi säätää näistä määrärahoista omalla erityislaillaan.

Tarkoitus on, että valtioneuvosto voisi nykyistä joustavammin ja nopeammin ohjata ja tasapainottaa maataloustuotantoa tuotanto- ja tuotantopoliittisen tilanteen edellyttämällä tavalla. Määrärahojen käytön edellytyksenä on, että

näihin toimenpiteisiin käytettävillä varoilla saadaan tehokkaasti alennettua niin valtion kuin maataloudenkin osuutta ylijäämien markkinointikustannuksista.

Tähän saakka valtio on vastannut maataloustuotannon ohjaamis- ja tasapainottamistoimenpiteiden kustannuksista. Nyt esitetään, että mikäli määrärahoja lisätään, luetaan tästä lisäyksestä 40 % maataloustuloksi.

Maa- ja metsätalousministeriö laatii maatalouden markkinointineuvoston valmistelun pohjalta tuotannon ohjaamis- ja tasapainottamisohjelman 31. 5. 1982 mennessä.

17 §. Laissa tarkoitetun kokonaislaskelman laatitsi edelleen hintaneuvottelukunta, jossa olisivat edustettuina valtioneuvosto, maataloustuottajat ja palkansaajat. Asetuksella on tarkoitus lisätä hintaneuvottelukunnan tehtäviä siten, että se seuraisi maataloustarvikkeiden ja -tuotteiden vähittäishintojen muodostumista ja että se tekisi tarvittaessa näitä koskevia ehdotuksia elinkeinohallitukselle.

18 §. Maataloustuotteiden markkinoinnin hoitamista varten valtioneuvosto asettaisi markkinointineuvoston. Markkinointineuvoston tehtävänä olisi:

1) tehdä valtioneuvostolle ehdotuksia maataloustuotteiden vienti- ja tuontisuunnitelmista sekä tuotannon tasapainottamiseen ja ohjaamiseen liittyvistä toimenpiteistä,

2) seurata maataloustuotteiden kotimaisten ja kansainvälisten markkinoiden kehitystä,

3) seurata tavoitehintojen saavuttamista Maatalouden taloudellisessa tutkimuslaitoksessa laadittavien tilastojen avulla ja tehdä tämän perusteella päätöksiä maataloustuotteiden vienti- ja tuontimääristä sekä ajoituksesta,

4) tehdä valtioneuvostolle ehdotuksia markkinointi- ja muiden maksujen sekä verojen määrästä ja kannosta, sekä

5) suorittaa muut valtioneuvoston sille antamat tehtävät.

Neuvostossa olisivat edustettuina valtioneuvosto, maataloustuottajat ja palkansaajat.

19 §. Tämä pykälä sisältää siirtymäsäännökset, joiden mukaisesti siirrytään edellisen maataloustulolain edellyttämästä tasosta uuden lain kauteen ottaen huomioon muut maataloustulon laskemiseen vaikuttavat lait ja sopimukset.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnalle hyväksyttäväksi seuraava lakiesitys:

Maataloustulolaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Oikeudenmukaisen tulotason turvaamiseksi viljelijäväestölle, maataloustuotannon ohjaamiseksi ja tasapainottamiseksi sekä maatalouden hintatason vakaannuttamiseksi määrätään ruukiin, vehnän, rehuohran ja rehukauran sekä maidon, naudanlihan, sianlihan, lampaanlihan ja kananmunien tavoitehinnat hinnoitteluvuosi 1983/84—1985/86 ja päätetään muista toimenpiteistä sen mukaan, kuin tässä laissa säädetään.

Tässä laissa tarkoitettu hinnoitteluvuosi alkaa maaliskuun alussa ja päättyy seuraavan helmikuun lopussa, kuitenkin niin, että ruukiin, vehnän, rehuohran ja rehukauran hinnoitteluvuosi alkaa elokuun alussa ja päättyy seuraavan heinäkuun lopussa.

2 §

Edellä mainittujen tavoitteiden toteuttami-

seksi voidaan tavoitehintojen muutosten ohella käyttää hintapoliittista tukea.

Tavoitehintojen ja hintapoliittisen tuen määrittäminen sekä muista välittömästi maataloudesta saatavaan tuloon vaikuttavista toimenpiteistä päättäminen perustuvat valtioneuvoston ja maataloustuottajain keskusjärjestöjen välisiin neuvotteluihin sekä valtioneuvoston päätöksiin siten, kuin tässä laissa säädetään.

Hintapoliittista tukea ovat viljelmäkoon mukaan maksettava hintapoliittinen tuki, alueittainen hintapoliittinen tuki ja muu neuvotteluissa sovittu hintapoliittinen tuki.

3 §

Maataloustuotteiden tavoitehintojen ja hintapoliittisen tuen määrittämisen perustaksi otetaan kokonaislaskelma maatalouden tuotosta ja kustannuksista sekä maataloustulosta, joka las-

ketaan vähentämällä maatalouden tuotosta kustannukset.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu kokonaislaskelma laaditaan kolmen edellisen kalenterivuoden keskimääraisten tuotteiden ja tuotantopanosten määrien sekä vallitsevan hinta- ja kustannustason perusteella.

Kokonaislaskelmaa laadittaessa pidetään maataloutta yhtenä kokonaisuutena ja laskelmassa otetaan huomioon vain varsinainen maatalous. Laskelmasta voidaan jättää pois joitakin erii niiden vähäisen merkityksen tai muun vastavan syyn vuoksi.

4 §

Edellä 3 §:ssä tarkoitettua kokonaislaskelmaa laadittaessa

1) 1 §:n 1 momentissa mainittujen tuotteiden hintoina käytetään viimeksi vahvistettuja tavoitehintoja,

2) tavoitehintoihin ei lueta alueittaista hintapoliittista tukea eikä tuotteiden jälkitilejä, jotka otetaan tuottoa laskettaessa erikseen huomioon,

3) hintapoliittinen tuki luetaan maatalouden tuottoon sen suuruisena kuin siitä viimeksi tehdyssä maataloustuloratkaisussa on päätetty,

4) valtion varoista maksettavat satovahinkokorvaukset katsotaan seuraavana hinnoitteluvuonna maataloudesta saaduksi tuloksi siten, kuin satovahinkojen korvaamisesta annetussa laissa (530/75) on säädetty sekä muut korvaukset sen mukaan, kuin neuvotteluissa sovitaan,

5) maatalouden kustannuksiin luetaan maatilatalouden harjoittajien ja heidän perheenjäsentensä maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain (1026/81) mukaiset pakolliset vakuutusmaksut sekä maatalousyrittäjän vuosiloman ja sijaisavun järjestämisestä annetun lain (102/78, muut. 64/81) mukaiset sijaisavun käyttämisestä viljelijäväestölle aiheutuvat kustannukset,

6) kustannuksiin ei lueta viljelijän oman perheen työn arvoa, korkoa maatalouteen sijoitetuille omille pääomille eikä maatalouden veroja,

7) kustannuksiin ei lueta markkinomis- ja muita maksuja eikä veroja, jotka aiheutuvat maatalouden osallistumisesta maataloustuotteiden vientikustannuksiin tässä laissa tarkoitettulla tavalla.

5 §

Maatalouden kustannustasossa tapahtunut muutos on neuvotteluissa otettava huomioon siten, että maataloustulo muuttuu yhtä suurella määrällä, kuin samoilla tuotteiden ja tuotantopanosten määrillä lasketun kokonaislaskelman mukaiset maatalouden kustannukset ovat muuttuneet edellisessä maataloustuloratkaisussa edellytetystä tasosta.

Maataloustulon muutosta määrättäessä on otettava huomioon myös muiden kuin 1 §:n 1 momentissa mainittujen maataloustuotteiden hintatasossa tapahtunut muutos edellisessä maataloustuloratkaisussa edellytetystä tasosta sekä ne maataloustulon muutokset, jotka on tämän lain mukaan muutoin otettava huomioon kysymyksessä olevassa ratkaisussa.

6 §

Sen lisäksi, mitä 5 §:ssä on säädetty, valtioneuvoston ja maataloustuottajain keskusjärjestöjen on neuvoteltava siitä, miten maataloustuloa on muutoin kehitettävä.

Neuvotteluissa on otettava huomioon järjestyksessä hoidetulta ja viljelijäperheelle täystyöllisyyden antavalta viljelmältä maataloudesta saatu vuositulo ja ammattitaitoisen teollisuustyöntekijän vuositulo sekä näiden kehitys.

Maataloustulon kehityksen seuraamiseksi laaditaan erilaisten viljelmien tulonmuodostusta selvittävä seurantajärjestelmä.

7 §

Milloin 1 §:n 1 momentissa mainittujen tuotteiden keskimääräinen hintataso on viimeksi kuluneen kalenterivuoden aikana poikennut vahvistetusta tavoitehintatasosta, otetaan tämä huomioon siten, että tämän lain nojalla muutoin määrättävää tavoitehintatasoa korotetaan tai alennetaan seuraavan hinnoitteluvuoden ajaksi yhtä monella prosentilla kuin saavutettu hintataso on keskimäärin alittanut tai ylittänyt tavoitehintatason.

8 §

Alueittaisesta ja viljelmäkoon mukaan maksettavasta hintapoliittisesta tuesta päätetään siten, että tuen yhteismäärä muuttuu noin puolet kertaan niin paljon kuin tavoitehintoja, mainittu hintapoliittinen tuki mukaan luettuna, keskimäärin muutetaan. Mainittua tukea kehitettäessä on kiinnitettävä erityisesti huomiota tuloerojen tasoittamiseen sekä alueellisiin ja

tilasuuruusluokittaisiin eroihin maatalouden tuotantoedellytyksissä.

Milloin jonakin vuonna suoritettua edellä 1 momentissa tarkoitettua hintapoliittisen tuen määrää alittaa tai ylittää 1 momentin perusteella sovitun määrän, otetaan erotus huomioon seuraavan vuoden tuen vastaavana lisäyksenä tai vähennyksenä.

Tarkemmat määräykset hintapoliittisen tuen jakoperusteista antaa valtioneuvosto.

9 §

Valtioneuvoston ja maataloustuottajain keskusjärjestöjen väliset 2 §:n 2 momentissa tarkoitettut neuvottelut tavoitehintojen ja hintapoliittisen tuen määrittämiseksi on aloitettava viipymättä jomman kumman osapuolen sitä vaatiessa. Neuvotteluja jatketaan, kunnes niissä saavutetaan yksimielisyys.

10 §

Valtioneuvosto määrää helmikuun loppuun mennessä maataloustulon muutoksen jakamisesta eri tuotteille ja hintapoliittiseen tukeen sekä 1 §:n 1 momentissa tarkoitetuista tavoitehinnoista. Tuotteitaista jakoa tehtäessä on otettava huomioon maataloustuotteiden markkinatilanne sekä kiinnitettävä huomiota eri tuotteiden tuotantokustannusten kehitykseen.

Tavoitehinnat määrätään tulemaan voimaan 1 §:n 2 momentin mukaisten hinnoitteluvuosien alusta, kuitenkin niin, että naudanlihan, sianlihan ja lampaanlihan hinnat voidaan määrätä tulemaan voimaan välittömästi sopimukseen pääsyn jälkeen.

11 §

Jos 2 §:n 2 momentissa tarkoitetuissa neuvotteluissa ei ole päästy sopimukseen helmikuun loppuun mennessä, valtioneuvosto määrää tavoitehinnat, 10 §:n säännöksestä poiketen, tulemaan voimaan sopimukseen päästyä seuraavan kuukauden alusta ottaen kuitenkin huomioon, mitä rukiin, vehnän, rehukauran ja rehuohran tavoitehinnoista on 1 §:n 2 momentissa sekä lihan osalta 10 §:n 2 momentissa säädetty.

12 §

Valtioneuvosto ja maataloustuottajain keskusjärjestöt neuvottelevat elokuun loppuun mennessä siitä, miten tavoitehintoja ja hintapoliittista tukea olisi edellisessä maataloustuloratkaisussa edellytetystä tasosta tarkistettava huomioon ottaen maatalouden kustannustasossa

tapahtunut muutos lukuunottamatta kuitenkaan pääomakustannusten muutosta, joka otetaan huomioon vain kerran vuodessa. Tällöin otetaan huomioon myös 1 §:n 1 momentissa mainittujen tuotteiden jälkittelyissä viimeksi kulu- neen kalenterivuoden aikana tapahtuneet muutokset. Mikäli työmarkkinoilla tehdyn kokonaisratkaisun tai yleissopimuksen nojalla tapahtuu yhden vuoden aikana useampia palkkojen tarkistuksia, voidaan tässä pykälässä tarkoitetuissa neuvotteluissa sopia myös vastaavasta maataloustulon tarkistamisesta.

Mikäli 1 momentin mukaan määräytyvä tavoitehintojen ja hintapoliittisen tuen muutos olisi pienempi kuin yksi prosentti, tarkistusta ei toteuteta.

Valtioneuvosto määrää uudet tavoitehinnat tulemaan voimaan syyskuun alusta. Tarkistusneuvottelujen ja uusien tavoitehintojen osalta noudatetaan soveltuvin osin lisäksi, mitä 9 ja 10 §:ssä on säädetty.

13 §

Jos edellä 12 §:ssä tarkoitetuissa neuvotteluissa ei ole päästy sopimukseen elokuun loppuun mennessä, valtioneuvosto määrää tavoitehinnat, 12 §:n säännöksestä poiketen, tulemaan voimaan sopimukseen päästyä seuraavan kuukauden alusta ottaen kuitenkin huomioon, mitä rukiin, vehnän, rehukauran ja rehuohran tavoitehinnoista on 1 §:n 2 momentissa sekä lihan osalta 10 §:n 2 momentissa säädetty.

14 §

Milloin erityiset syyt sitä vaativat, valtioneuvosto voi, sovittuaan maataloustuottajain keskusjärjestöjen kanssa, tehdä tavoitehintojen keskinäisiin suhteisiin muutoksia, jotka eivät muuta keskimääräistä tavoitehintatasoa, muulloinkin kuin tavoitehintoja 10—13 §:n mukaan määrättäessä.

15 §

Mikäli meijereiden vastaanottama maitomäärä ylittää vuonna 1983 2 790 milj. litraa, vuonna 1984 2 760 milj. litraa, vuonna 1985 2 730 milj. litraa tai sian- ja naudanlihan, lihajalosteisiin sisältyvä sian- ja naudanliha mukaan luettuna, ja kananmunien vientimäärä ylittää vuosina 1983—1985 seuraavat määrät:

	1983	1984	1985
sianliha, milj. kg	18	16	14
naudanliha, milj. kg . .	14	12	12
kananmunat, milj. kg .	17	15	13

maatalous vastaa ylittävän osan vientikustannuksista ottaen kuitenkin huomioon, mitä jäljempänä 3 momentissa on säädetty.

Mikäli 1 momentissa mainitut maidon tuotokset tai sianlihan, naudanlihan ja kananmunien vientimäärät jonkun tuotteen tai joidenkin tuotteiden osalta alittuvat, vähennetään maatalouden osuutta muiden tuotteiden vientikustannuksista määrällä, joka vastaa alitteen määräisestä viennistä valtiolle keskimäärin aiheutuvia kustannuksia. Jos näitä tuotteita joudutaan kotimaisen kulutuksen kattamiseksi tuomaan, vähennetään maatalouden osuutta muiden tuotteiden vientikustannuksista tuontimaksulain (1008/77) mukaan perittäviä tuontimaksuja vastaavalla määrällä.

Maatalouden osuus vientikustannuksista peritään maataloustuotteiden markkinomis- ja muina maksuina sekä veroina tai vientimaksuina sen mukaan, kuin siitä erikseen säädetään. Maatalouden osuudeksi luetaan enintään 10 prosenttia kyseisen hinnoitteluvuoden maataloustulosta. Mikäli 1 momentin mukaan määräytyvä osuus vientikustannuksista muodostuisi tätä enimmäismäärää suuremmaksi, on yli menevä osa maatalouden markkinomisvastuusta jätettävä perimättä ja tehostettava toimenpiteitä maataloustuotannon ohjaamiseksi ja tasapainottamiseksi.

Milloin 3 momentissa tarkoitettujen maksujen ja verojen tuotto on viimeksi kuluneen tai kulumassa olevan kalenterivuoden aikana poikennut siitä määrästä, jolla maatalouden tulee 1 ja 3 momentin mukaan osallistua maataloustuotteiden vientikustannuksiin, otetaan tämä huomioon maataloustuotteiden markkinomismaksuja tai maataloustarvikkeiden valmisteveroja kulumassa olevana tai seuraavana vuonna määrättäessä.

16 §

Maataloustuotannon ohjaamiseen ja tasapainottamiseen varataan vuosittain määrärahat, jotka ovat 20 prosenttia kyseiselle kalenterivuodelle maataloustuotteiden vientikustannuksiin valtion tulo- ja menoarvioissa varatuista määrärahoista. Mikäli nämä määrärahat osoittautuvat riittämättömiksi, voidaan 15 §:n 3 momentin edellyttämään tuotannon ohjaamiseen ja tasapainottamiseen myöntää tulo- ja menoarviossa lisäystä, josta luetaan 40 prosenttia maataloustuloksi.

17 §

Tässä laissa tarkoitettujen toimenpiteiden valmistelua varten valtioneuvosto asettaa neu-

vottelukunnan, jonka on laadittava 3, 4 ja 12 §:ssä tarkoitetut laskelmat maatalouden tuoton ja kustannusten kehityksestä.

Neuvottelukunnassa ovat edustettuina valtioneuvosto, maataloustuottajat ja palkansaajat. Neuvottelukunnan kokoonpanosta ja tehtävistä säädetään tarkemmin asetuksella.

18 §

Maataloustuotteiden markkinoinnin hoitamista varten valtioneuvosto asettaa maatalouden markkinointineuvoston, jonka tehtävänä on tehdä valtioneuvostolle ehdotuksia maataloustuotteiden vienti- ja tuontisuunnitelmiksi sekä valtioneuvoston hyväksymien vienti- ja tuontisuunnitelmien puitteissa tehdä päätöksiä maataloustuotteiden vienti- ja tuontimääristä sekä viennin ja tuonnin ajoituksesta. Markkinointineuvoston tehtävänä on myös laatia suunnitelmia ja ehdotuksia tämän lain tarkoittamasta maataloustuotannon ohjaamisesta ja tasapainottamisesta sekä tehdä ehdotuksia maataloudelta kulloinkin perittävistä markkinomismaksuista ja valmisteveroista.

Neuvostossa ovat edustettuina valtioneuvosto, maataloustuottajat ja palkansaajat.

Viennin ja tuonnin osalta on noudatettava, mitä maan ulkomaankaupan ja taloudellisen kasvun turvaamisesta annetussa laissa (157/74) ja valtion viljavarastosta annetussa laissa (1036/80) on säädetty.

Neuvoston kokoonpanosta ja muista tehtävistä säädetään tarkemmin asetuksella.

19 §

Hinnoitteluvuodeksi 1983/84 tavoitehintoja ja hintapoliittista tukea määrättäessä otetaan huomioon se maataloustulon muutos, joka muodostuu verrattaessa 3 §:n mukaista, vallitsevassa hinta- ja kustannustasossa laskettua maataloustuloa siihen maataloustuloon, joka saadaan samojen tuotteiden ja tuotantopanosten määrien sekä edellisessä maataloustuloratkaisussa edellytetyn hintatason mukaan laskien.

Hinnoitteluvuodeksi 1983/84 tavoitehintoja ja hintapoliittista tukea määrättäessä on otettava huomioon:

1) se hinnoitteluvuoden 1982/83 maataloustuloratkaisun nojalla tapahtunut tavoitehintojen korottaminen, joka aiheutui tavoitehintatason alituksesta vuonna 1981,

2) maataloudesta saatuna tulona vuoden 1981 satovahinkokorvauksista 20 milj. markkaa,

3); vuosien 1981 ja 1982 kokonaisratkaisuun liittyvä mahdollinen maataloustulon indeksitarkistus.

Mikäli vuonna 1982 maataloudelta perittävät markkinoimismaksut ja valmisteverot ylittävät tai alittavat vuonna 1982 voimassa olevan maataloustulolain edellyttämän maatalouden osuuden maataloustuotteiden vientikustannuksista, otetaan tämä huomioon markkinoimismaksuja ja valmisteveroja vuodelle 1983 määrättäessä.

Jos tavoitehintatuotteiden keskimääräinen hintataso on vuoden 1982 aikana poikennut vahvistetusta tavoitehintatasosta, otetaan tämä huomioon siten, että hinnoitteluvuodeksi 1983/84 määrättävää tavoitehintatasoa korotetaan tai alennetaan yhtä monella prosentilla kuin saavutettu hintataso on vuonna 1982 keskimäärin ylittänyt tai alittanut tavoitehintatason.

Vuoden 1983 alussa tarkastellaan sopimus-

kauden 1981—1983 toteutunutta maataloustulon kehitystä kevään 1981 tulopoliittisessa kokonaisratkaisussa tarkoitettuun kehitykseen verrattuna ottaen huomioon sopimuksen toteutuminen muilla aloilla sekä neuvotellaan ja sovitetaan mahdollisista toimenpiteistä mainitun tulopoliittisen kokonaisratkaisun tarkoituksen toteuttamiseksi.

Hinnoitteluvuodeksi 1984/85 tavoitehintoja ja hintapoliittista tukea määrättäessä on otettava huomioon maataloudesta saatuna tulona vuoden 1981 satovahinkokorvauksista 25 milj. markkaa.

20 §

Tarkemmat säännökset tämän lain täytäntöönpanosta annetaan asetuksella.

21 §

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuuta 198 _____.

Helsingissä 2 päivänä huhtikuuta 1982

Tasavallan Presidentti
MAUNO KOIVISTO

Maa- ja metsätalousministeri *Taisto Täbkämaa*